

KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XIII. ÉVFOLYAM, 2-3. SZÁM

Magyar vizsgaközpontok kellene! * Csökkennek a támogatások * A magyar nyelv-
vizsga is kötelező * Élünk a lehetőséggel * A bolognai folyamat és Ukrajna * A
bolognai folyamat kihívásai a kisebbségben élők közösségeinek felső oktatása szá-
mára * Az élhetőbb szülőföldért * Megmaradni és mindegyik nemzeté válni * Az
angol nyelv oktatásának helyzete Beregszász magyar tanterv iskoláiban * A
Beregszászi 6. Számú Általános Iskola * Nemzeti közösségi lelkiület és szabad-
ságeszme Vári FABIÁN László költő világában * Archeometriai kutatási lehetősé-
gek Kárpátalján * Az első arab-izraeli háború * Templombezárás - mint a szovjet
egyházellenes politika egyik lépcsőfoka * „Szeretetlenül” érkeznek a segítség *
Sohasem késő elkezdeni énekelni * Új tanterv, új tankönyv * Munkácsi iskolások
a Bartók-vetélkedő budapesti döntőjén * Magyar nyelvű iskola - elsőként a Kárpát-
medencében * Iskolamúzeum a Perényi Zsigmond Középfiskolában

Az els arab-izraeli háború

(1948. május 15. — 1949. február 24.)

Ahogy 1948. május 15-én az angolok levonták lobogójukat, Izrael megalakult, az egyesített arab katonaság¹ pedig megtámadta az országot. Ez volt az ún. els vagy „függetlenségi háborúja” Izraelnek. Az els légitámadást az Egyiptomi Királyi Légierő zöld-fehér jelzésű Spitfire gépe hajtotta végre, amikor ledobott egy 250 fontos (egy font=0,45 kg) bombát egy Tel Aviv melletti eremre. Az erem tetején álló egyetlen katonai kézfegyverrel célba vette az alacsonyra ereszkedő gépet és sikerült eltalálnia a tartályát. A Spitfire kisebb sérülésekkel kényszerleszállást hajtott végre. A zsidók gyorsan kijavították, és nem sokára már az izraeli légierő vette be az arabok ellen. A négyfrontos támadás egy időben indult meg Izrael ellen, és az arab főlény a háború első szakaszában főleg annak tudható be, hogy a zsidóknak nem volt légierője. Bár a Haganah a távozó királyi angol légierőt 125 kiselezett gépet megvett, ezekből 18 használható szereltek össze, az ekkor még folyamatban volt. Négy Bristol Beaufighter meg úgy szereztek meg, hogy egy új-zélandi filmtársaság nevében jelentkeztek. A gépeket a tervbe vett háborús filmek jövőd-kellékeként vásárolták meg.² Közvetlenül az USA-ból 16 gép érkezett a háború kezdetén, melyek szállítógépek voltak, és csak Izraelben alakították át két katonai célokra.³ Am továbbra is az arabok vezettek a légierő gépeinek mennyiségben.⁴ A Haganahnak viszont úgy 2500 tagja szolgált a második világháborúban a szövetséges légi-erőknél pilótaként, így a földi személyzet harci tapasztalata is jelentősen nagyobb volt, mint az araboké. Azért kell

kitérnünk külön a repülőkre, mert a közel-keleti konfliktusokban a légi erő játszott a legfontosabb szerepet, nemcsak a harci cselekmények terén, hanem az összeköttetésben is.

Ahogy a zsidó légierő létrejött, rövid időn belül gyors változás állt be a hadi eseményekben. A háború második szakaszában a zsidó támadások jelentős területszerző eredményekkel jártak Izrael számára, mert délen behatolt a Negev-sivatagba, elfoglalta a Gázai-övezet nagy részét és a Sínai-félszigetre is benyomultak csapatai.

Az ENSZ Folke Bernadotte gróf svéd diplomata sze-

az összezsugorodott területen nem jött létre a palesztin állam. A veszteségek jelentősek voltak mindkét oldalon, de a háború tényleges nyertese egyértelműen Izrael volt: Nyugat-Galilea és a Negev-sivatag bekebelezésével 20 720 km²-re⁵ növelte területét. Transzjordánia viszont magához csatolta Ciszjordániát (a Jordán jobb parti területeit), és ettől kezdve Jordániai Királyság lett a neve. A jeruzsálemi semleges zónát felosztották, az Óvárost Jordániához, az Újvárost Izraelhez csatolták. Egyiptom pedig megkapta a gázai övezetet. Erről az alábbi táblázat ad szemléletes képet:

Ország	Az ENSZ határozata alapján	Az els arab-izraeli háború után
Izrael	15 000 km ² , 57%	20 720 km ² , 78%
Önálló arab állam	11 000 km ² , 42%	----
Nemzetközi (Jeruzsálem)	300 km ² , 1%	100 km ² , 0,5%
Egyiptom (gázai övezet)		380 km ² , 1,5%
Transzjordánia (Ciszjordánia)		5100 km ² , 20%
Összesen:	26 300 km ²	26 300 km ²

1. táblázat. Palesztina területének felosztása az els arab-izraeli háború után (1948. február 24.) (Forrás: Fischer: 103. old.)

mélyében megbízottját a térségbe küldi a békés rendezés elvégzése céljából. Am gróf bármit javasol, az a zsidóknak nem felel meg. Mikor 1948. szeptember 17-én az ENSZ és a Vöröskereszt Tel Aviv-i feladatszállása felé tartott, lelejték. A gyilkosságot az Ábrahám Stern vezette terrorcsoport hajtotta végre. Az események ezután felgyorsultak, és a téli időszak végére mindkét fél kifáradt. Izrael végül 1949. február 24. és július 20. között mind a négy támadó szomszédjával aláírta a fegyverszüneti egyezményt Rodosz szigetén.

Ezzel az ENSZ 1947-es határozata semmissé vált, s

A menekültek kérdése

Az 1948-49-es háború fenekestül forgatta fel a Közel-Keletet, mivel Izrael győzelme első ízben volt példa arra, hogy a gyarmati rendszer helyett demokratikus hoztak létre a térségben. Arab szemszögből pedig ugyanez a háború vezetett a segítségük lejáratásához, hadseregeik megalázása volt. Nem véletlenül követte a háborút a szomszédos arab országokban igen sok kormány- és uralkodócseré. A Palesztinából elmenekült arabok pedig bármely ideológiát és vezetőt támogattak, aki méltóságuk és hazájuk visszaszerzésében Segíthetett. Ezzel értünk el az arab-izraeli ellen-

tét központi tényéhez, a menekültek kérdéséhez. Már a háború előtt, de a háború után még inkább, az izraeli nemzet avégből, hogy összefügg nemzeti területhez jusson, az 1949-es fegyverszüneti egyezmények szerint neki juttatott területekről az eredeti arab lakosságát kitelepítette. Az izraeliek kitelepítési akciójára kis híján azonos számú zsidók kitelepítése volt a válasza, és így az egyoldalú kitelepítésből kölcsönös és nagyjából arányos népcseré lett.⁶

Még folytak a Rodosz fegyverszüneti tárgyalások, mikor az ENSZ 1949. május 11-én Izrael felvette tagállamai közé. Az ENSZ 59. ország lett, de csak két feltétellel: 1.

visszatér az 1947-es határok mögé; 2. megengedi a menekültek visszatérését otthonaikba.⁷ Am a háború közben elmenekült arabokat Izrael nem fogadta vissza, így már 1949-ben a környező országokban úgy egymillió arab menekült élt táborokban. A helyükre zsidó betelepültek kerültek a világ szinte minden tájáról, melyeket az ország letelepített és beillesztett a maga gazdasági és társadalmi rendszerébe. A népességnövekedés az ún. függetlenségi háború után óriási méreteket öltött, amit az alábbi ábra szemléletesen mutat be.

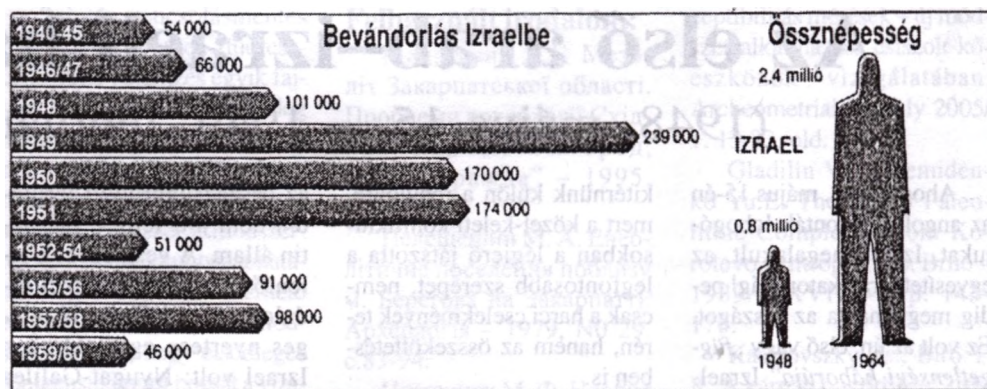
A nagyszámú bevándorlás következtében Izrael elérte

azt, hogy 800 000 lakosából 81% már zsidó volt. Az arab menekültek ezzel szemben túlnyomórészt a „közelben” maradtak, hisz többségük nem is akart távolabb menni, hanem a fegyverszüneti vonalat körös-körül övez menekülttáborokban - főleg a gázai övezetben és Ciszjordániában - telepedett le, bár inkább vegetálásnak lehet azt a létet nevezni, mint életnek. A csaknem 6 millió, magát palesztinnak valló populációból egykori (1947 el tti) hazájában él úgy 41%, a közvetlen szomszédos arab országokban - 42%, távolabbi arab országokban - 12%, a többi arab országban - 2%, a világon máshol - 3%. A menekültek számát pedig jelenleg úgy 2,5 millióra teszik.⁸

Változások az arab világban

Az első fontos eseménye a kormány és uralkodó-váltások id szakának az Arab Liga létrejötte volt, ami 1950-ben megtiltotta tagállamainak a különbékét kötését Izraellel, valamint gazdasági bojkottot rendelt el, lezárta az Akbai-öböl bejáratát és a Szezei-csatornát az Izraelbe szállító hajók el tt. A feszültséget csak fokozta, hogy Izrael a Tibériás-tóból vizet akart vezetni a Negev-sivatagba. A víz a térségben stratégiai erő, így a környező államokkal megegyezve tehetné volna csak, de erre egyik fél sem volt hajlandó.

Az első háborúban elszenvedett kudarc felgyorsította a politikai eseményeket Egyiptomban. A Faruk királlyal szembenálló Szabad Tisztek Mozgalma 1952. július 23-i lázadásának eredményeként detronizálták a királyt, s 1953 júniusában kikiáltották a köztársaságot. 1954-ben pedig Gamel Nasszer lett a köztársaság miniszterelnöke. Nasszer legfontosabb kérdésnek az asszuáni-gát megépítését tartotta, ám nem volt elegendő pénze rá. Az USA-hoz fordult, de az sok minden miatt, végül nem

2. ábra. Izrael népességnövekedése 1964-ig

(Forrás: Atlasz Világtörténelem: 536. old.)

hajlandó finanszírozni az építést. Nasszer ekkor, mindengátlás nélkül, a Szovjetunióhoz fordul és 1956. július 26-án Alexandriában bejelenti, mivel pénzre van szüksége Egyiptomnak a gátépítéshez, ezért államosítják a Szezei-csatorna Társaságot. A Társaság akkor Nagy-Britannia és Franciaország közös tulajdonában van.⁹ A csatorna államosítása heves ellenzést vált ki a fenti két országból.

A Szovjetunió megjelenése főleg katonai jellegű volt, hisz szállít el ször nagy teljesítményű gázturbinás repülőgépeket a térségbe, ahol addig csak dugattyúmotorosokat használtak.¹⁰ A MiG-ek megjelenése felborította a katonai egyensúlyt, így egy táborba terelte Nagy-Britanniát, Franciaországot és Izraelt. 1956 nyarán és szén három konferenciát is tartottak Londonban, hogy meggyőzzék Egyiptomot, ne államosítsa a csatornát. Ám nemhogy eredményt értek volna el, hanem még a Szovjetunió és India is helyeselte Egyiptom döntését. A tárgyalások így zsákutcába jutottak. Londonban és Párizsban a szakértők hozzálltak egy katonai akciótervnek kidolgozásához, ami végül a *Musketeer* (Testvér) nevet kapta. Franciaország és Nagy-Britannia közvetlen célja a Szezei-csatorna visszaszerzése volt. A szovjet MiG-ekkel már nem tudtak szembeszállni az addigi izraeli gépek, ezért Izrael is

igyekezett beszerezni hasonló minőségű vadászbombázókat. 1955 novemberében érkeztek meg az első *Ouragan*, majd 1956 áprilisában a *Mystere IVA* típusú vadászbombázók." Szeptemberre az izraeli vezérkar is megkapta a hadmvelet főbb tervezetét, s hozzákezdnek saját katonai elgondolásuk kidolgozásához. Október 2-án ez a tervezet a *Kades* nevet kapja.

A második arab-izraeli háború (1956. október 29. - november. 7.)

A *sínai-hadjárat* néven is ismert második, valójában izraeli-arab háború kezdetének napját nem véletlenül tették október 29-re. Valószínűleg közrejátszottak a magyarországi események, s így a világ közvéleményének figyelme megoszlott. Az első háború után Izrael és Egyiptom között folyamatosak voltak a katonai incidensek, mind légi, mind szárazföldi úton. Így Izraelnek valójában „volt” oka miérett megkezdeni a nyílt harci cselekményeket. Ezt a háborút kezdte el, azzal, hogy behatolt a Sínai-félszigetre. A hadmveleti terv alapján a zsidó hadseregnek fel kellett számolnia a fedajin¹² központokat a Sínai-félszigeten és a Gázai-övezetben; szét kellett zúzni Egyiptom katonai potenciálját, s megnyitnia az izraeli hajók el tt az Akbai-öböl. Maga a háború Izrael és Egyiptom között összesen

csak 8 napig tartott. Franciaország és Nagy-Britannia, az izraeli támadást követően, 36 óra múlva kapcsolódott be a harci cselekményekbe és mindössze a légi tevékenységre korlátozódott részvételük. Ám ez a részleges bekapcsolódás oly sikeres volt, hogy még a földön megsemmisítette az egyiptomi légierő zömét.

Miután megkezdte a magyar forradalom leverését, november 5-én a Szovjetunió az ENSZ-hez fordult, hogy állítsa meg az agresszorokat, s kötelezze két fegyverszünet aláírására. A fegyverszünetet az USA is támogatta, amit Izrael november 8-án fogadott el. Hosszas tárgyalások után Izrael beleegyezett, hogy visszavonja csapatait az 1956. október 28-i határai mögé, de az Akbai-öböl használatához ragaszkodik. Következ év március 6-ig minden zsidó katona elhagyta Egyiptom földjét, de a határmenti övezetet ENSZ katonák veszik ellen részük alá.

Két háború között

A háború után hozza nyilvánosságra az USA 1957-ben az ún. Eisenhower-doktrínát és 1958. február 1-jén Egyiptom létrehozta Szíriával az *Egyesült Arab Köztársaságot*. Utóbbi ellensúlyozására még azon év február 14-én Irak és Jordánia megalakítja az *Arab Föderációt*. Ez politikai bonyodalmakhoz vezet a térségben, ugyanis közvetlenül a fenti események után megölik II. Fejszál iraki királyt, s meg-

döntik a monarchiát. A hatalomra kerül *Kasszem* ezredes katonai diktatúrát vezet be Irakban, s bejelenti kilépését a Bagdadi paktumból.¹³ Az USA és Nagy-Britannia azonnal reagál a kijelentésre, aminek eredményeképpen Libanonban amerikai tengerészgyalogosokat, Jordániába pedig brit ejt erny sötét vetnek be. Nasszer Moszkvába repül és közös szovjet-EAK nyilatkozatban vállal szolidaritást a köztársasági Irakkal. Napokig, s t hetekig, tart az idegháború. Fél volt a világháború ki-robbanása. Végül mégis „épesz” maradt az USA és a Szovjetunió is, augusztusban pedig megkezdik az amerikai, majd az angol csapatok kivonását is. Libanon még szeptemberben bejelenti semleges-ségét, s ezután kezd az USA nyíltan is közeledni Izraelhez, mint a térség egyetlen „európai típusú” országához.

Közben Izrael és Egyiptom is készül a háborúhoz: elbbi légiereje kiépítését végzi, utóbbi szovjet haditechnikai segítséggel áll katonailag talpra. 1964 júniusában, Jeruzsálem óvárosában¹⁴, megalakul a Palesztinai Felszabadítási Szervezet, melynek képviselője a kalandos múltú Ahmed Sukeiri lesz.¹⁵ Megválasztása után teszi azt a kijelentést, hogy „Izraelben senki sem fog életben maradni egy háború után”, ill. „Izrael lakosságát a tengerbe kell szorítani”.¹⁶ Még 1959 végén jön létre Szíriában az *el-Fatah* (hódítás) nevű palesztin földalatti szervezet *Jászár Arafát* vezetésével. Az 1964. szeptember 5-11. között tartott második arab csúcstekezőleten a PFSZ-t hivatalosan is elismerik, mint a palesztin nép képviselőjét.

A harmadik arab-izraeli háború (1967. június 5-10.)

A háború szele már ott volt a levegőben. 1967 áprilisától Izraelbe csapatösszevonásokról érkezik hír az

egyiptomi-szír határ felől. Május 16-án, a Szíriai hatalomváltás után, Nasszer az ENSZ csapatok átcsoportosítását vagy kivonását kéri a Sínai-félszigetről, saját biztonságuk érdekében. Május 19-én a Gázai-övezetben levonják a kék ENSZ-zászlót, másnap Izraelben részleges mozgósítást rendelnek el. Május 22-én az egyiptomiak lezárják az Akbai-öböl bejáratát az izraeli hajók előtt. Közben több arab vezet szent háborúra szólít fel Izrael ellen. Johnson amerikai elnök jogtalannak tartja az egyiptomi lépést. Washington és London közös nyilatkozatban követeli az akbai vízi út megnyitását. Az amerikai hatodik flottát a Földközi-tenger keleti medencéjébe irányítják. Kanada és Dánia a Biztonsági Tanács elé terjeszti az „akbai kérdést”. Május 24-én Egyiptom hivatalosan is bejelenti, hogy a Tiran-szorosnál¹⁷ aknákat raktak le. Még ezen a napon a BT-ben a Szovjetunió bejelenti, tengeri erőt küld a térségbe. Franciaország pedig ideiglenesen teljesíti *Mirage*-szállításait Izrael felé.

Izrael végül úgy döntött, nem várja meg az arab támadást, hanem kezdi el a támadást, bár a katonai erőviszonyok terén 2,2:1 arányban az arab országok voltak fölényben. A mennyiségi összevetés azonban nem minden, mivel az izraeli hadi erők harc-képesség általános színvonalát illetően lényegesen túlszárnyalta az arab országok hadi erőt. Ezek közül is kiemelkedő volt Izrael légierő fölénye.

A *hatnapos háború* nevet kapott akció klasszikus vilámlámpaháború volt, 90%-os légi erő bevetéssel. A szárazföldi csapatok „csak” a már „megtisztított” területeket vették birtokba.

A támadást június 5-én, reggel 08:45-re ideiglenesen kezdték, amikor az egyiptomi légierő 08:30 és 09:10 között reggelizik. Tízperces ideiglenességgel, három hullámban

bombázták a katonai reptereket, így a gépek 90%-át még a földön pusztították el. Bár a szövetséges arab seregek készek voltak a támadásra, Jordánia és Szíria csak azután indított támadást, hogy tudomásukra jutott az izraeli légitámadás. Ám az izraeli gépek ekkor, Egyiptomban teljesítve feladatukat, kelet-északkelet felé fordultak és szinte megismételték az egyiptomi akciót. A két arab ország ugyanis szárazföldi csapatokkal támadott, így légierejük még a reptereken elpusztult. Az izraeli *Mirage*-ok pedig aztán a szárazföldi csapatokat bombázták szét. Az ily módon „fellazított” területekre a zsidó szárazföldi csapatok csak bevonultak. Jordániát június 8-ra, Szíriát 9-re győzte le Izrael.

A Biztonsági Tanács tiszüneti felhívást bocsát ki, amelyet Egyiptom és Szíria azonnal elfogad. Izrael sem utasítja vissza, ám tovább nyomul előre a szír területeken. Még két ENSZ felhívás hangzik el, mire Izrael július 10-én felfüggeszti katonai tevékenységét. Az USA a támadás napján első nyilatkozatában a következőket szövegezte le: „Az Egyesült Államok szavakban, tettekben és gondolatokban semleges”, majd délután Rusk külügyminiszter helyesbít és kiigazítja: az USA *„non belligerent”*, vagyis nem hadviselő fél, de *„semlegességünk nem jelent érdektelenséget...”,* felfüggeszti hozzászólását.¹⁸ A szovjet kormány nyilatkozata viszont arról szól, hogy elítéli az agressziót és fenntartja magának a jogot, hogy a helyzetnek megfelelően járjon el.

A hatnapos háború lényegesen átrajzolta a térség határait Izrael javára: újra elfoglalta a Sínai-félszigetet, a Golán-fennsíkot, Ciszjordániát és Kelet-Jeruzsálemet, ami összesen 67 000 km². Az ország lakossága 3,7 millió főre növekedett, de 63%-ra

csökkent a zsidók aránya, mivel az elfoglalt területek zöme 98%-ban arabok lakta volt.

Az arab országok Izrael agressziójára olajembargóval válaszolnak minden Izraeli támogató ország ellen. Ám ez nem volt igazán hatékony. Ekkor történt meg, hogy a Szovjetunió utasítására a szocialista blokk kelet-európai tagjai, Románia kivételével, megszakították kapcsolataikat a zsidó állammal. Az 1967. augusztusi khartúmi arab csúcstalálkozó követelte a megszállt területek visszaszolgáltatását és a palesztin nép önrendelkezési jogát. Párbeszédet Izraellel azonban nem kezdtek, mivel még mindig nem ismerték el annak létét. Maradt megint az ENSZ, ahol a Szovjetunió és az USA szembenállása miatt igencsak általános elv határozat született. Ez a 242. számú határozat, ugyan úgy, mint az 1956-os háború után, megkövetelte Izraelt az elfoglalt területek kiürítését. Utóbbi dolog igencsak kétes-sé vált a fent említett rendelet tartalmát véve alapul, mivel az hangsúlyozta a térség minden államának szuverenitását, területi integritásának és biztonságos határainak elismerését. Ez pedig lehetőséget adott a szembenálló feleknek az eltérő értelmezésre, ugyanis mindenki azt hangsúlyozta benne, ami neki volt előnyös: az arabok a csapatkivonásokat, a zsidók a biztonságos határokhöz való jogot. A térségbe új ENSZ megbízott érkezett Gunner Jarring svéd diplomata személyében.

Egy elfelejtett közbjáték

A harmadik háború utolsó előtti napján a Földközi-tengeren történt dolgot mind az izraeli, mind az amerikai fél részéről szívesen kitörölnék nemcsak emlékezetükben, de még a történelemben is. Ám a dolgokat nem lehet meg nem történekké nyilvánítani, legfeljebb agyonhall-

gatti. Ez pedig nem más, mint a *Liberty* nevű elektronikus felderítő (kém) hajó szomorú esete, mely az USS kötelékébe tartozott és éppen a Sínai-félsziget északi részén, El-Arish-től 25 km-re tartózkodott a Földközi-tengeren, nemzetközi vizeken. A hajó feladata a Kairótól keletre fekvő egyiptomi légibázisra érkezett orosz katonai szakértők tevékenységét volt hivatott megfigyelni (lehallgatni). A hajó jól látható felségjellel, 13 m²-es USA-zászlóval hajózott és a felderítést végző izraeli gépek be is azonosították. Ám alig telt el húsz perc, mikor elbő két Mirage III majd két Mystere IV típusú gép rakéta és napalm-bombás támadást indított, majd a második rárepüléskor pedig gépágyúkból lőtték a hajót. Mivel a Mirage III hasonló a MiG 21-re, mindeki orosz támadásról beszélt. A hajó kapitánya viszont lefényképezte a rájuk repülő gépeket, s ekkor derült ki, hogy Dávid-csillagos (elvében baráti) izraeli gépek. Mikor a gépek elmentek, az izraeli haditengerészet torpedónaszádai vették tük alá, s még egy torpedót is kilőtték rá. A súlyosan megrognagált, félig oldalára fordult hajó teljes felszámolására két helikoptert küldtek gépfegyverekkel. Utóbbiak hirtelen visszafordultak, mivel fogták az egyik térségben tartózkodó amerikai repülőgéphordozó üzenetét a Libertynek: „Légifedezetet küldünk!”. A hajó nagy nehezen Máltán kötött ki. Személyzetéből 34 ember meghalt, 164 súlyosan megsebesült, a hajó testét 821 becsapódás érte. Az USA haditengerészete csak akkor szerzett tudomást az eseményekről, amikor pár óra múlva Izrael elnézést kért a történetért.¹⁹ Hivatalos magyarázatot egyik fél sem adott, a kiszivárgott információk pedig „csak” egyszer azonosítási tévedésről tudósítottak.

A hajó és életben maradt

legénységének „utóélete” sem egészen hagyományos. Feltételezhetően nagy csendben, egy alig használt kikötőbe tért haza, majd a 40 millió dollárt érő hajót darabolva, ócskavasnak adták el 101 ezer dollárért. A tengerészeket szétdobálták a legkülönbözőbb helyekre, és elbocsátás, valamint hadbíróság terhe alatt megtiltották nekik az eseményrel való bármilyen információterjesztést.

Izraeli kormány diplomáciai csatornákon keresztül kifejezte együttérzését az elhunytak hozzátartozóinak és kártérítést is ígért, de az ország szóvivője ezután azonnal kijelentette: „Fölöttébb sajnálatos az incidens, de azt mindenkinek tudomásul kell vennie, hogy itt a térségben háború folyik”.²⁰ A beígért kártérítést (6 millió dollárt) Izrael 1982-ben utalta át, úgy hogy az USA különített el erre pénzt. Nem véletlenül mondta Rusk amerikai külügyminiszter akkor: „Annyi volt, mintha egyik zsebünkben a másikkban”.²¹

A Libertyvel történelemmel kapcsolatos botrányt egy 1980-ban, az USA-ban megjelent könyv robbantotta ki, amit a hajó egykori tisztje, Ennes írt. Szerinte a Libertynek azért kellett elpusztulnia, mert lehallgatta és jelentette a Golán-fennsík ellen elkészített izraeli offenzívát, amit az amerikai békekezdeményezés ellenére szándékoztak beindítani.

A dolognak van egy izraeli magyarázata is, amit *Gabby Bron* történész vall.²² Az magyarázata sokkal megdöbbentőbb, amit az 1990-es években kiadott munkáiban állít. Szerinte az izraeli hadsereg, amely a legmagasabb harci morállal rendelkező kiállította ki magát a világon, az 1967-es háború során több mint 1000 arab hadifoglyot végzett ki. 1967. június 8-án is épp kivégzés folyt a város reptere mellett, s a Libertyt távcsövön bár-

ki megfigyelhette azt, nem is beszélve a kémhajó kifinomult technikai berendezéseiről, amely minden szándék nélkül rögzíthette a kivégzést irányító előljárók parancsait és a végrehajtók jelentéseit. A vezérkar tehát azért adott parancsot a nemzetközi vizeken hajózó Liberty elpusztítására, hogy egy igen súlyos háborúban ne tessen eltusoljon.

A hajó életben maradt legénysége és hozzátartozói a mai napig nem értik, miért nem követte az eseményt kongresszusi vizsgálat, és miért nem írtak és beszéltek róla az USA-ban. Ennes korvettkapitány úgy gondolja, hogy az éppen a vietnami háborúban „nyakig ül” USA nem akart belekeveredni a közel-keleti konfliktusba is. *Gabby Bron* történész szerint meg azért sem, mert Izrael azonnal jelezte az USA felé, hogy kész megosztani vele a szakmányolt szovjet haditechnikát.²³

Szamborovszkyné Nagy Ibolya,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Fiskolatanára

Jegyzetek:

¹ Az egyesített seregek az Egyiptomi Királyság, Szíria, Libanon és a Transzjordániai Királyság hadseregét, valamint iraki, szaúdi és marokkói csapatokat foglalt magába.

² Gál József: A közel-keleti légi háborúk története. 2. rész. Az első, „függetlenségi háború” 1948-49. Chel Ha'avir - az izraeli légier születése. Top Gun. 1996/12. 15. o.

³ A 16 gépből 3 Lockheed Constellation, 3 B-17-es és 10 darab C-46-os szállítógép volt.

⁴ Az araboknak 40 Spitfire, 25 Dakota, 15 Harvard, 5 Hawker Fury és 30 különböző típusú iskolagépük volt.

⁵ Réti Ervin szerint 20 540 km² lett, Réti: id. m. 43. o.

⁶ Bibó István: id. m. 621. o.

⁷ Ez az ún. lausanne-i jegyzék könyve.

⁸ Benke József: Az arab országok története. I. kötet. Alexandra Kiadó, Pécs, 1997. 635. o.

⁹ Az építés után a tulajdonmegoszlás a következő volt: 52% - Franciaországé, 20% - Egyiptomé, 28% - Lesseps francia mérnöké. 1875-ben Ismail pasa eladja kötvényeit Disraelinek, vagyis Nagy Britanniának

¹⁰ Gál József: id. m. 3. rész. Átmeneti időszak a két háború között: 1949-1956. Top Gun. 1997/1.20. o.

¹¹ U. 0.21.0.

¹² Palesztin menekültek-ből alakult terrorszervezetek

¹³ 1953-ban, Foster Dulles amerikai külügyminiszter közel-keleti látogatása után, megkötött szerződés. Törökország, Pakisztán és Irak írja alá, mint nyugatbarát állam

¹⁴ Mások szerint Kairóban jön létre.

¹⁵ Sukeiri 1946-ban a náci-barát mufti kegyeltje, később a szíriai ENSZ-küldöttség tagja, az Arab Liga titkára, 1958-63 között Szaúd-Arábia ENSZ-nagykövete, 1964-68 között pedig a palesztin szervezet elnöke.

¹⁶ Réti: id. m. 79. o.

¹⁷ ATiran-szoros az Akbaiból bejárata.

¹⁸ Réti: id. m. 111. o.

¹⁹ Csak egy üzenet ment ki a Libertytől, mivel antennájukat azonnal szétlőtték.

²⁰ Horváth Zoltán: A hallgatás ára. I-II. rész. Aranysas 2002/6.44-47. o., 2002/7.60-61. old. és Gál József: Id. m. 9. rész. Egy klasszikus vilámlágháború 1967. június 5-10. 2. rész. Top Gun 1997/8 20-21. old.

²¹ U. o.

²² Gabby Bron ekkor a Sínai-félszigeten lévő El-Arish nevű város repterén volt katoná.

²³ Itt 3 db MiG-21-es repülőgépről, radarállomásokról, tankokról, páncéltörő rakétákról, lövegekről van szó, ami jól jött az amerikaiaknak, mivel várható volt azok vietnami bevetése.

Keresztrejtvény

1	2	3	4	5		6	7	8	9	10		11	12	
13						14						15		16
17					18		19				20		21	
	22					23						"Y		
24		25			26				27				29	
30	31		32	33				34			35			
36		37 GY		38				39			40			
41			42						43					
44						45						46		
47					48			49			50		51	
52				53			54				55	56		
		V					58				59		60	
61	62		63							64				65
66		67		68					69	70				
	71													

VÍZSZINTES: 1. Füzesi Magda Tisztulás cím versidézetének első sora (Zárt betűk: Á,R). 13. Szent bika. 14. Góg társa. 15. Haszon. 17. Földön kúszik. 19. M anyag. 21. Szolmizációs hang. **22. Az idézet harmadik része (Zárt betű: í).** 25. Tupoljev tervezte repülő gép jele. 26.

Ned alj része! 27. Az asztácium vegyjele. 28. Tartószerkezet. 30. Európa Kupa. 32. Gabonanyaláb. 34. Szintén. 35. Cselekedet. 36. Kétszámú rovar. 38. Folyadék tetején 1 szed. 40. Emy s virágú bogzótermék bokor. 41. Nagy területet elfoglaló lovascsapat (2 szó). 44. Veterán középtávú futó (János). 45.

Fejér megyei helység. 46. Reggeli része! 47. Ókori lovas nép. 48. Gazda. 49. Állatot ellát. 51. Cin. 52. Megtörtént, régiesen. 53. A radon vegyjele. 54. Fej része. 55. Aroma. 61. Orosz helyeslés. 63. Tisztálkodó. 64. Támogató személy. 66. Kronométer. 68. Galambféle madár. 70. Új-Zélandi s-lakó. **71. Az idézet második része (Zárt betűk: L,M).**

FÜGG LEGES: 1. Állami bevétel. 2. Szülés vagy gyerek jelzője. 3. Zeneszerző (Ferenc). 4. Észak-amerikai indián törzs elnevezése. 5. Testünk motorja. 6. General Motors. 7. Mellébeszélés (szleng). 8. Isten vele! 9. Ilyen állat a madár. 10. Férfinév. 11. Talajmennyiség. 12. Vízi növény. 16. Szobor, váza vagy oszlop talpzata. 18. Aranyos. 20. Új-Zéland autójelzője. 23. Android. 24. Emeletre futó. 29. Keresztülcsúszó. 31. Mandzsetta. 33. El 1. 34. Európai szigetlakó nép beszélni (2 szó). 35. Lakoma. **37. Az idézet befejező része (Zárt betű: T).** 39. Eszik, angolul. 40. Nyugalom. 42. Ipari növény. 43. ... von Liliencom (1844-1909) - német író, költő. 48. Nobel-díjas norvég író (Sigrid). 50. Angol vallásbölcselet (Matthew, 1657-1733). 53. Vész híreket terjeszt. 54. Újranevezés. 56. Ókori görög filozófus. 57. Halomszék! 58. Hallgat a szavára (2 szó). 59. Ijesztő alakja. 60. Mellé (központosán). 62. Dadaista művész. 65. Mely személyek. 67. Pára! 69. Azonosítók, magánhangzók. TM

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

F szerkesztő: Kovácsné Marton Erzsébet

A szerkesztő bizottság: Benedek Imre, Gönczy Sándor, Gulácsy Géza, Riskó Márta, Simon Bálint

Tördel szerkesztő: Fábrián Zoltán

Kiadja a KMP SZ megbízásából a PoliPrint Kft. 88000 Ungvár, Turgenyev u. 2.

Felelős kiadó: Orosz Ildikó

Fotók, illusztrációk: Kárpátinfo sajtószolgálat

Lapengedély száma: 3T N 5, **Példányszám:** 5490

Levelezési cím: 90200 Beregszász, O. Kobiljanszka u. 17. Tel.: (8-2-41)-2-37-47

web: www.kmpsz.org.ua **e-mail:** kmpsz@bereg.uzhgorod.ua

Megjelenik az ILLYÉS KÖZALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL

A KMP SZ terjesztésében ingyen jut el a pedagógusokhoz

A szerkesztő nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerkesztő viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közzétételének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.